

Børn og unges inddragelse i sagsbehandlingen. Hvad fortæller den nyeste forskning os?

Konferanse 27.2.18 i regi av
Børns Vilkår

Professor Tor Slettebø, VID vitenskapelige høgskole

Disposisjon

- Egen interesse for feltet
- Juridiske rammer
- Hva forstår vi med barn og unges inndragelse/medvirkning i det sosiale arbeidet?
- Hva hemmer og fremmer barn og unges inndragelse?

Egen interesse for feltet

- Faglig bakgrunn: Sosionom og forsker
- Interesse for empowerment som faglig tilnærming
- Ulike forskningsprosjekter:
  - Brukermidvirkningsprosjektet 2003-2007 (Seim & Slettebø, 2007)
  - Bruk av forskningssirkler for øke barn/unges deltakelse i barnevernet 2012-2015 (Slettebø & Seim, 2016)
  - Bruk av familieråd i familievernnet 2015-2016 (Slettebø, Flacke, de Flon, Negård & Oterholm, 2016)

Juridiske rammer

- Barn har rett til medvirkning, jfr Grunnloven § 104, FNs barnekonvensjon artikkel 12 og barnevernloven § 4-1, samt Forskrift av 1.6.14 om medvirkning og tillitsperson
- Barn skal gis mulighet til medvirkning, og det skal tilrettelegges for samtaler med barnet

Forskrift av 1. juni 2014 om medvirkning og tillitsperson

Barnevernet skal informere barnet om:

- Når barnet kan uttrykke sine synspunkter
- Om saken og egen situasjon
- Om tjenestetilbud
- Om rettigheter
- Om tillitsperson

Barnevernet har plikt til å tilrettelegge for medvirkning og dokumentere at dette blir gjort.

Hva forstår vi med barn og unges medvirkning i det sosiale arbeidet?

- Barn skal få tilstrekkelig med informasjon og gis mulighet til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til og barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet.
- Barnets medvirkning skal utøves under hele sakens forløp, men skal ikke utsettes for press til å medvirke

Barnets tillitsperson

- Formålet er å gi barnet trygghet slik at han/hun lettere kan gi uttrykk for sine synspunkter
- Gjelder bare barn som barnevernet har tatt over omsorgen for
- Tillitspersonen skal være en støtte for barnet, sikre at barnets perspektiv og opplevelser kommer frem

- Barn og unges medvirkning: Ulike grader
  - Barn blir lyttet til
  - Barn skal støttes for å uttrykke sine ønsker og synspunkter
  - Barn ønsker og synspunkter blir tatt hensyn til
  - Barn involveres i beslutninger
  - Barn deler innflytelse og ansvar i beslutningene

(Shier, 2001)

Barn og unges medvirkning: Ulike nivåer

Individuell medvirkning: Formålet er å medvirke i utviklingen av egen sak

(Definere egne problemer, definere egne mål, delta i kartleggingen av situasjonen, velge virkemidler, skrive egne planer og løpende evaluering)

Kollektiv medvirkning: Formålet er å medvirke i utviklingen av det generelle tjenestetilbudet

(Kontakt med interesseorganisasjoner, brukerundersøkelser, brukerråd, høringsmøter, dialogkonferanser, arbeidsgrupper, forskning, erfaringsformidlere/peer mentors)

Medvirkning betraktes som et relasjonelt begrep

- Barn og unge medvirker ikke alene, men i relasjoner
- De fleste trenger hjelp av andre til å medvirke, for eksempel en saksbehandler, en foreldre, personer i familie og nettverk, venner osv.
- Dette synes har kommet som en reaksjon på den instrumentelle forståelsen av medvirkning

(Mannion, 2007)

Forskning om barn og unges medvirkning

Undersøkelser viser at medvirkning har betydning for barns utvikling:

- Føler seg inkludert
- Forpliktet av beslutninger
- Gir økt selvfølelse, følelse av mestring og kontroll
- Bidrar til virkningsfulle tiltak
- Gir økt velferd

(se Bijleveld et al, 2013, Vis, et al 2011)

Men, forskning har dokumentert at barn og unge i liten grad medvirker i praksis, og dette utsetter barn for risiko

(se Christiansen, 2012, Bijleveld et al, 2013, Gallagher et al 2011, Husby et al 2018, Seim og Slettebø, 2011, Vis, et al 2011)

Hva hemmer barn og unges medvirkning?

- Synet på barn som sårbare som skal beskyttes
- Begrenset forståelse av medvirkning
- Utvikling av relasjoner nedprioriteres
- Barns medvirkning får ikke betydning uansett
- Samarbeid med barn er emosjonelt krevende
- Usikkerhet knyttet til samtaler med barn
- Lite vektlagt i undervisningen
- Vektlegging av foreldrenes deltakelse
- Strukturelle faktorer som: Arbeidsmengde, mangel på tid, organisasjonskultur, organisering av tjenesten, fysisk utforming, tilgjengelighet, møtестruktur

(Seim & Slettebø, 2017, Husby, Slettebø & Juul, 2018)

Hva fremmer barn og unges medvirkning?

- Det motsatte av forholdene som hemmer barn og unges medvirkning, med vekt på:
  - Utvikling av tillitsfulle relasjoner til barn
  - Sosialpedagogiske hjelpemidler
  - Oppmuntre barn til å ha med seg en tillits/støtteperson
  - Kommunikasjons/samtaleferdigheter
  - Barnevennlig møtestruktur
  - Bruk av familieråd
  - Barn og unges løpende evaluering av kontakten
- **Ledelse, ledelse, ledelse, ledelse og ledelse**

(se Kennan et al 2018, Seim & Slettebø, 2017, Husby, Slettebø & Juul, 2018)

Orientering om samtalen

Barnevernet ønsker å bli bedre til å snakke med og gi god hjelp til barn og unge. Av denne grunn ønsker vi å få vite mer om hva barn og unge selv mener om dette, og hvordan barnevernet kan ta flere avgjørelser sammen med dem det gjelder.

Spørsmål

Fortell om kontakten/erfaringer du har hatt med barnevernet. Hva har vært bra og hva kunne ha vært annerledes?

Hvordan opplever du å delta og bestemme i kontakten med barnevernet?

Stikkord: Er det vanskelig å få tak i støttepersonen i barnevernet? Hører de voksne på deg? Får du hjelp til å si hva du mener? Tar de hensyn til hva du har å si? Bli dine synspunkter skrevet ned?

Hvordan kan de ansatte i barnevernet bidra slik at det kan bli lettere for deg å bestemme hva som skal gjøres?

Stikkord: Bli bedre kjent med deg, møte deg oftere, snakke mer om hva du kan få hjelp til, bruke et enklere språk, at du selv kan velge hvem du vil snakke med, velge møtesteder, forberede deg på møter som du skal være med på, forteller deg mer om hva som er bestemt og skal bestemmes

Hva skal til for at barn og unge lettere kan ta kontakt med barnevernet?

Stikkord: Bedre og mer informasjon, sosiale medier, skole, skilting, hjemmeside, ha med seg en støtteperson, et bedre system for hvordan barn og unge kan gi tilbakemeldinger

Er det noe annet som du synes det er viktig at barnevernet skal vite mer om og som du vil fortelle?

Hvordan opplevde du å bli stilt disse spørsmålene?

Litteratur

Bijleveld, G. van Ganna, Dedding, C.W.M & Bunders-Aelen, J.F (2013) Children's and young people's participation within child welfare and child protection services: a state-of-the art review. *Child & Family Social Work*, 1-10, doi:10.1111/cfs.12082.

Christiansen, Ø. (2012) «Hvorfor har barnevernet problemer med å se og behandle barn og unge som aktører?» *Norges Barnevern* 2012 (1–2): 16–29.

Husby, I.S. H., Slettebø, T. & Juul, R. (2018) Partnerships with children in child welfare: The importance of trust and pedagogical support. *Child & Family Social Work*. DOI:10.1111/cfs.12435

Kennan, D, Brady, B & Forkan, C. (2018) Supporting Children's Participation in Decision Making: A Systematic Literature Review Exploring the Effectiveness of Participatory Process. *The British Journal of Social Work*, bcx 142, <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcx142>

Mannion, G. (2007) Going Spatial, Going Relational: Why “listening to children” and children's participation needs reframing. *Discourse: studies in the cultural politics of education* Vol. 28, No. 3, pp. 405-420

Seim, S. & T. Slettebø (ed.) (2007) *Brukermedvirkning i barnevernet*. Oslo: Universitetsforlaget

Seim, S. and T. Slettebø (2011) Collective Participation in Child Protection Services: Partnership or Tokenism? *European Journal of Social Work*. Nr.1, s.1-16.

Seim, S. & Slettebø, T. (2017) Challenges of participation in Child Welfare. *European Journal of Social Work*, DOI: 10.1080/13691457.2017.1320531

Shier, H. (2001) Pathways to Participation: Openings, Opportunities and Obligations. *Children and Society*, Vol. 15, 107-117

Slettebø, Tor (2009): Barn og foreldres medvirkning i barnevernet – samspill og interessekonflikter. *Norges Barnevern*, nr. 4 – 2008, årg 85, s. 3 – 14.

Slettebø, T. og S. Seim (2016) Forskningsringskjer som grunnlag for kompetanseutvikling i praksis og utdanning. *Tidsskriftet Norges Barnevern*, 93 (3-4): 184-225.

Slettebø, T., Flacké, A., de Flon, H., Negård, I.L. og Oterholm, I. (2016) *Familieråd i familievern*. *Evaluering av et pilotprosjekt 2013-2017*. VID vitenskapelige høyskole, rapport 2016/3.

Vis, S. A., and N. Thomas (2009) Beyond talking - children's participation in Norwegian care and welfare cases, *European Journal of Social Work* 12 (2) pp. 155-168.

Vis, S. A., Holtan, A. & Thomas, N. (2012) Obstacles for Child Participation in Care and Protection Cases—why Norwegian social workers find it difficult. *Child Abuse Review* Vol. 21: 7–23